

การใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
ของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2*

THE IMPLEMENT OF PARTICIPATORY ADMINISTRATION MODEL FOR MORALITY
ENHANCEMENT OF STUDENTS IN BANWANGCHUMPHON SCHOOL UNDER
NAKHON SAWAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ไชยวัฒน์ สยาม^{1*}, ชาอวฤทธิ์ จงเกษกรณ์²

Chaiwat Siam^{1*}, Chaowarit Jongkatkorn²

¹สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 นครสวรรค์ ประเทศไทย

¹Under the Nakhonsawan Primary Educational Service Area Office 2, Nakhon Sawan, Thailand

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ นครสวรรค์ ประเทศไทย

²Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Sawan Campus, Nakhon Sawan, Thailand

*Corresponding author E-mail: siam.noi26@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมผสานครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร 2) พัฒนารูปแบบ 3) ใช้รูปแบบ และ 4) ประเมินรูปแบบ กลุ่มเป้าหมายตอนที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านวังชุมพร และผู้บริหารและครูโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 28 คน ตอนที่ 2 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน ตอนที่ 3 ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 21 คน กลุ่มตัวอย่างตอนที่ 4 ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครอง จำนวน 281 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบประเมิน วิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านปัญหา พบว่า ควรมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มีกระบวนการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารควรใช้รูปแบบในการบริหารงานด้านคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ครูเผยแพร่ผลงานไม่ครบทุกคน การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก/องค์กรทางศาสนาไม่ครบทุกคน สื่อการเรียนการสอนด้านคุณธรรมของครูไม่หลากหลาย ไม่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ทุกที่ ทุกเวลา ด้านนักเรียน มีปัญหาด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์และจิตอาสา และแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ควรใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) รูปแบบการบริหาร โดยภาพรวมมีความเหมาะสมความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด 3) โรงเรียนมีมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 4 ดาว ผู้บริหาร ครูและนักเรียนมีระเบียบวินัย มีความพอเพียง มีจิตสาธารณะ และมีความสามัคคี 4) รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

Abstract

The objectives of this mixed methods research were to 1) study the states administrative of schools, to study the problem and to propose the guidelines for the participatory administration for morality enhancement of students in Banwangchumphon School; 2) develop of participatory administration model; 3) implement of participatory administration model; and 4) evaluate of participatory administration model. The respondent in process I were to 28 administrators and teachers in in Banwangchumphon School, administrators and teachers in moral school best practices, process II were to 13 expert, process III were to 21 administrators and teachers in in Banwangchumphon School, process IV were to 281 of administrator, teachers, students and parents. Instrument was to questionnaire and evaluate form. Analyzed by content analysis, mean and standard deviation. The results of this research found that's 1) the states administrative of schools participatory administration for morality enhancement of students in Banwangchumphon School was the overall at highest level, the problem as follows; should be participation from all sectors, regularly of supervision process, administrator should continually use the moral model, Not all teachers publish knowledge sharing, to create networks with outside/religious organizations and moral instructional materials are not various, students cannot study any time anywhere, students lack of discipline, responsibility, honesty and publish mind, the guidelines for the participatory administration for morality enhancement of students should be used participatory administration 2) The participatory administration model was actually utility, feasibility and propriety at highest level 3) the school has passed the OBEC school moral ethics assessment with a 4 - star rating standards, administrator, teachers and students has to discipline, sufficiency, publish mind and unity, 4) the evaluate of participatory administration model for morality was utility at highest level.

Keywords: Model, Participatory Administration, Morality Enhancement

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันเรื่องคุณธรรม จริยธรรมนับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ได้รับการกล่าวถึงกันมากในหลายลักษณะ เมื่อเกิดความสับสนวุ่นวายในสภาพสังคมที่ขาดความสงบสุขอันเนื่องมาจากความประพฤติ หรือการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมของบุคคลบางกลุ่มในสังคม มักจะมีการวิพากษ์ วิจารณ์ และกล่าวโทษกันว่าเป็นเพราะขาดคุณธรรมจริยธรรม ขาดความมีน้ำใจ มีความเห็นแก่ตัวเพิ่มมากขึ้น จนทำให้เกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับปัญหาความเสื่อมทางคุณธรรม จริยธรรมของประชาชน โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแต่งกายที่นิยมตามแฟชั่น การดำรงชีวิต ที่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย รักความสบาย ไม่มีความอดทน ไม่มีความนิยมในการทำงานหนักเพื่อความมั่นคง ของชีวิต การใช้ภาษาไม่ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ รวมถึงมีพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบต่อสังคมไทยและสังคมโลก ได้แก่ พฤติกรรมการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย ส่งผลกระทบต่อภาวะโลกร้อน และส่งผลให้นักเรียนและเยาวชนไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ได้ จึงทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ไม่พึงประสงค์ นักเรียนเกิดปัญหาด้านขาดคุณธรรมจริยธรรม เช่น การทุจริตในการสอบ การขาดความรับผิดชอบ ฟุ้งตนเองได้น้อย ติดเกม อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ฯลฯ ซึ่งจะส่งผลให้ยากต่อการเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, 2555)

จึงทำให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13, 2565) กำหนดวัตถุประสงค์มุ่งให้มีการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี 2) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมผนึก กำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน 3) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มี คุณภาพและประสิทธิภาพ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ได้ระบุไว้ในมาตรา 54 ว่า การศึกษาทั้งปวงต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี จากการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มของสังคมไทย พบว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม เช่น ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริตและจิตสาธารณะ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13, 2565)

จากการศึกษาสภาพ ปัญหา พฤติกรรมและผลการดำเนินโครงการคุณธรรมของ สพฐ. ในปีการศึกษา 2563 พบว่า นักเรียนบ้านวังชุมพรบางส่วนยังมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นักเรียนบางส่วนขาดความมีระเบียบวินัย ความพอเพียง จิตสาธารณะ และความสามัคคี รวมทั้งเข้าห้องเรียนไม่ตรงเวลา การแต่งกายไม่ถูกระเบียบ ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎกติกาของโรงเรียนและห้องเรียน ขาดความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ส่งงานตามกำหนด ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีการเสียสละ และไม่มีสัมมาคารวะ

จากที่กล่าวมานี้จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องพัฒนาคุณธรรมสำคัญ ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา จึงได้น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ที่ว่า การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง - มีคุณธรรม 3) มีงานทำ - มีอาชีพ และ 4) เป็นพลเมืองดี รวมถึงแนวปฏิบัติในเรื่อง การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง - มีคุณธรรม ได้แก่ 1) รู้จัก แยกแยะ ผิด - ชอบ ชั่ว - ดี 2) ปฏิบัติแต่สิ่งดีงาม 3) ปฏิเสธสิ่งที่ผิด สิ่งชั่ว และ 4) ช่วยกันสร้างคนดี ให้บ้านเมือง (กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ, 2560) โดยการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2563 และผ่านการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับ 3 ดาว ในปีการศึกษา 2563 จึงมีความตั้งใจที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เพื่อให้นักเรียน ครูและสถานศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรมที่ฝังแน่นและคงทนสู่การเป็นพลเมืองที่ดีงามของสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร
2. พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร
3. ใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน บ้านวังชุมพร
4. ประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร มี 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1.1 การศึกษาสภาพและปัญหาในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

1.1.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 21 คน

1.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง

1.1.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร มีลักษณะเป็นแบบสอบถามระดับปฏิบัติแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสอบถามปัญหาในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร เป็นแบบปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง สำหรับสอบถามผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านวังชุมพร โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1.1.3.1 วิเคราะห์วัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย

1.1.3.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1.3.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถาม โดยตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ .50 ขึ้นไป ปรากฏว่า ผลการหาค่า IOC ของแบบสอบถาม มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .80 - 1.00

1.1.3.4 แก้ไข ปรับปรุง แบบประเมินตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.1.3.5 จัดพิมพ์แบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

1.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการประชุมฝ่ายบริหารและคณะครู บุคลากรของโรงเรียนบ้านวังชุมพรเพื่อชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และกระบวนการวิจัย และสอบถามความคิดเห็นฝ่ายบริหารและคณะครู บุคลากรของโรงเรียนบ้านวังชุมพรเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร ในปีการศึกษาที่ผ่านมา

1.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประชุมแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน บ้านวังชุมพร

1.2 การศึกษาแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร

1.2.1 กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 15 คน ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) หรือโรงเรียนที่ผ่านการประเมินโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ระดับ 4 ดาว จำนวน 5 โรงเรียน ๆ ละ 3 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

1.2.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1.2.3.1 วิเคราะห์วัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย

1.2.3.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนคุณธรรม

1.2.3.3 ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกตามกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คนชุดเดิม เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถาม โดยตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร โดยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ .50 ขึ้นไป ปรากฏว่า ผลการหาค่า IOC ของแบบสอบถาม มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .80 - 1.00

1.2.3.4 แก้ไข ปรับปรุง แบบประเมินตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.2.3.5 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เชิงลึกตามกระบวนการแบบมีส่วนร่วมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2.4.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้บริหาร รองผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการที่รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรมและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) หรือโรงเรียนที่ผ่านการประเมินโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ระดับ 4 ดาว จำนวน 5 โรงเรียน ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน โดยโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีรายชื่อ ดังนี้

1.2.4.2 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์การสัมภาษณ์ผู้บริหาร รองผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการที่รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม และครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ หรือโรงเรียนที่ผ่านการประเมินโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ระดับ 4 ดาว

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการประชุม แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร

2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร

2.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน ได้แก่ ด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน ด้านการประเมินโรงเรียนคุณธรรม จำนวน 5 คน ด้านบริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ด้านการวิจัยและวัดผล จำนวน 1 คน กำหนดคุณสมบัติโดยมีความรู้ประสบการณ์ในแต่ละด้าน อย่างน้อย 10 ปี หรือมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ หรือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบตรวจสอบรูปแบบ ด้านความเหมาะสม (Propriety) และด้านความเป็นไปได้ (Feasibility)

2.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1 ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร มาเป็นกรอบในการสร้างประเด็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คนชุดเดิม เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและการใช้ ภาษา และหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พิจารณาคัดเลือกข้อคำถาม ที่มีค่า IOC เท่ากับ .50 ขึ้นไป ปรากฏว่า ผลการหาค่า IOC ของแบบสอบถาม มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .80 - 1.00

2.3.2 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.3.3 จัดทำแบบตรวจสอบรูปแบบ ด้านความเหมาะสม (Propriety) และด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญต่อไป

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการดำเนินระดมความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบ รูปแบบรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร จากนั้นดำเนินการปรับปรุงรูปแบบและจัดทำคู่มือจากคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมสัมมนา อิง ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ในขั้นตอนที่ 3 ต่อไป

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร มีลักษณะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert (Likert, R., 1976)

2.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. ขั้นตอนที่ 3 การใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านวังชุมพร

3.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านวังชุมพร จำนวน 21 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร และแบบประเมินผลลัพธ์ของรูปแบบ

3.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.3.1 คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร มีวิธีการสร้าง ดังนี้

3.3.1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างคู่มือ

3.3.1.2 จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร และแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบ

3.3.1.3 จัดพิมพ์คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโครงการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร และแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือ แล้วนำไปให้ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน ประเมินความเหมาะสมของคู่มือ โดยได้ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.53 - 4.92

3.3.1.4 ปรับปรุงคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโครงการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร แล้วนำคู่มือไปใช้ต่อไป

3.3.2 แบบประเมินผลลัพธ์ของรูปแบบ ได้แก่ ประสิทธิภาพด้านครู ประสิทธิภาพด้าน นักเรียนและประสิทธิผลด้านโรงเรียน มีวิธีการสร้าง ดังนี้

3.3.2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับเกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพโรงเรียน คุณธรรม การประเมินผลลัพธ์ของโรงเรียนคุณธรรม มาเป็นกรอบในการสร้างประเด็นการประเมินผลลัพธ์แล้ว

นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและการใช้ภาษา และหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ .50 ขึ้นไป ปรากฏว่า ผลการหาค่า IOC ของแบบสอบถาม มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .80 - 1.00

3.3.2.2 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.3.2.3 จัดทำแบบประเมินผลลัพธ์ของรูปแบบ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ประสิทธิภาพ ด้านครู ประสิทธิภาพด้านนักเรียน และประสิทธิภาพด้านโรงเรียน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน ในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินผลลัพธ์ของรูปแบบเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องใช้ในการประเมินต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการระดมความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแบบประเมินผลลัพธ์ของรูปแบบ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของแบบประเมินผลลัพธ์ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น และปรับปรุงแบบประเมินผลลัพธ์ของรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ในการประเมินต่อไป เมื่อสิ้นสุดการดำเนินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 แล้ว ผู้วิจัยได้ประชุมชี้แจงผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาในการตรวจสอบคุณภาพโรงเรียนคุณธรรมการประเมินผลลัพธ์ของโรงเรียนคุณธรรมที่ได้ดำเนินงานมาตลอดปีการศึกษา และเตรียมการประเมินเพื่อรอรับการประเมินโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 4 ดาว โดยทีมขับเคลื่อนคุณธรรม ด้านพิเศษ (EMS) จะเป็นผู้ตรวจสอบต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และระดับความคิดเห็นต่อผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert (Likert, R., 1976) โดยมีเกณฑ์การประเมินการผ่านการตรวจสอบผลลัพธ์ใช้ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากร จำนวน 942 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครู จำนวน 21 คน นักเรียน จำนวน 460 คน และผู้ปกครอง จำนวน 460 คน (กำหนดให้นักเรียน 1 คน ต่อ ผู้ปกครอง 1 คน)

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 281 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความน่าเชื่อถือร้อยละ 95 ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (Quota sampling) จำแนกได้ดังนี้ ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครู จำนวน 6 คน นักเรียน จำนวน 137 คน และผู้ปกครอง จำนวน 137 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ของโรงเรียนบ้านวังชุมพร

4.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

4.3.1 แบบประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ของโรงเรียนบ้านวังชุมพร เป็นการประเมินความเป็นประโยชน์ มีวิธีการสร้าง ดังนี้

4.3.1.1 วิเคราะห์วัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย

4.3.1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
เกี่ยวกับการสร้างแบบประเมิน

4.3.1.3 จัดทำแบบประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโครงการส่งเสริม
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ของโรงเรียนบ้านวังชุมพร นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความ
เหมาะสม สอดคล้องของแบบประเมิน โดยตรวจสอบความสอดคล้องของประเด็นความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ
การบริหารแบบมีส่วนร่วมโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร

4.3.1.4 แก้ไข ปรับปรุง แบบประเมินตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

4.3.1.5 จัดพิมพ์แบบประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโครงการ
ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ของโรงเรียนบ้านวังชุมพร เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.4.1 ผู้วิจัยดำเนินการประชุมฝ่ายบริหารและคณะครู บุคลากรของโรงเรียนบ้านวัง
ชุมพรเพื่อชี้แจงถึงแนวทางประเมินรูปแบบและขอความร่วมมือครูและบุคลากรในการเก็บข้อมูลกับนักเรียน
โรงเรียนบ้านวังชุมพร

4.4.2 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากผู้ปกครองที่
เป็นกลุ่มตัวอย่าง และประสานครูประจำชั้นส่งหนังสือขอเก็บข้อมูลกับผู้ปกครองของนักเรียนแต่ละห้องที่ได้รับ
คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างวิจัย

4.4.3 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่ใช้ในการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการ
บริหารแบบมีส่วนร่วมโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านวังชุมพร จำนวน 282 ฉบับ
คิดเป็นร้อยละ 100

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และระดับความคิดเห็น
ต่อความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ของ
โรงเรียนบ้านวังชุมพร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert
(Likert, R., 1976) โดยมีเกณฑ์การประเมินการผ่านการตรวจสอบผลลัพธ์ใช้ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป

4.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
ของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร จำแนกได้ดังนี้

1.1 สภาพในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน
บ้านวังชุมพร โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารทั้งด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครูและด้านนักเรียนอยู่ในระดับ
มากที่สุด

1.2 ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร ด้านการวางแผน
ควรมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการวางแผน ไม่ครอบคลุม โรงเรียนมีการกำหนดคุณธรรมเป้าหมายที่ไม่ได้เป็นไป
ตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมของนักเรียน นโยบายมีความซ้ำซ้อน โรงเรียนไม่มีแผนพัฒนาด้านคุณธรรมที่เป็นระบบ
ต่อเนื่อง และโรงเรียนยังไม่มีผลการประเมินมาวิเคราะห์และพัฒนาครบทุกประเด็น โรงเรียนยังไม่มีข้อมูล
สารสนเทศด้านคุณธรรม และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ยังไม่ต่อเนื่อง ผู้บริหารควรให้การ
สนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และร่วมสนับสนุนด้านงบประมาณ มี
กระบวนการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารควรใช้
รูปแบบในการบริหารงานด้านคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ครูมีผลงานและนำผลงานจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน

ระดับระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่ครบทุกคน รวมทั้ง การเผยแพร่ผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ยังไม่ต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ชัดเจน และเป็นรูปธรรม ครูมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก/องค์กรทางศาสนายังไม่ครบทุกคน และสื่อการเรียนการสอนปลูกฝังคุณธรรมของครูยังไม่หลากหลาย และไม่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ด้านนักเรียน มีปัญหาด้านความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์และด้านจิตอาสา

1.3 แนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร ควรใช้หลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การร่วมวางแผน ร่วมพลังสร้างสรรค์ ร่วมชื่นชม ร่วมภาคภูมิใจ

2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าโดยภาพรวมมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร ทั้งด้านความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร ทั้งด้านความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น (n = 13)		ความหมาย
		$\bar{x}$	S.D.	
ความเหมาะสม (Propriety)				
1	รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 มีความเหมาะสมสอดคล้องตามการส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน	4.93	.79	มากที่สุด
2	มีความเหมาะสมที่จะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่นิเทศ กำกับดูแล การพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. นำไปใช้	4.70	.85	มากที่สุด
3	รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 มีความสอดคล้องกับนโยบายของ ต้นสังกัด	4.89	.72	มากที่สุด
4	รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 มีขั้นตอนที่เป็นระบบและน่าเชื่อถือส่งผลต่อความถูกต้อง ครบถ้วน	4.84	.79	มากที่สุด
5	รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 มีเนื้อหาสาระครอบคลุมและชัดเจนสามารถที่จะนำไปปฏิบัติงานจริงได้	4.88	.66	มากที่สุด
เฉลี่ยรายด้าน		4.85	.86	มากที่สุด

ตารางที่ 1 แสดงความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร ทั้งด้านความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น (n = 13)		ความหมาย
		$\bar{x}$	S.D.	
ความเป็นไปได้ (Feasibility)				
6	รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ	4.70	.87	มากที่สุด
7	รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 สามารถนำไปใช้ในขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้	4.81	.77	มากที่สุด
8	รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มีความคุ้มค่าและสอดคล้องกับเวลาและทรัพยากรในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	4.73	.65	มากที่สุด
9	รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 สามารถทำความเข้าใจได้ไม่ยุ่งยาก และซับซ้อนจนเกินไป	4.77	.73	มากที่สุด
10	รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 สามารถเป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาที่พัฒนาสู่โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 4 ดาวได้	4.76	.72	มากที่สุด
เฉลี่ยรายด้าน		4.75	.75	มากที่สุด
เฉลี่ยทั้งด้าน		4.80	.81	มากที่สุด

3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร มีดังนี้

- 3.1 โรงเรียนมีมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 4 ดาว ทั้ง 15 ตัวชี้วัด
- 3.2 ผู้บริหาร มีระเบียบวินัย มีความพอเพียง มีจิตสาธารณะ และมีความสามัคคี
- 3.3 ครู มีระเบียบวินัย มีความพอเพียง มีจิตสาธารณะ และมีความสามัคคี
- 3.4 นักเรียน มีระเบียบวินัย มีความพอเพียง มีจิตสาธารณะ และมีความสามัคคี

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร พบว่าโดยภาพรวมผู้ที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นว่ามีรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร มีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น (n = 283)		ความหมาย
		$\bar{x}$	S.D.	
1	รูปแบบนำไปสู่มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	4.73	.74	มากที่สุด
2	กลยุทธ์เสริมสร้างความสามัคคีทำให้บุคลากรในองค์กรมีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น	4.79	.64	มากที่สุด
3	รูปแบบขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาคุณธรรมในโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	4.68	.67	มากที่สุด
4	รูปแบบส่งผลให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น	4.67	.72	มากที่สุด
5	รูปแบบทำให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน	4.66	.71	มากที่สุด
6	โรงเรียนได้รับการยอมรับจากองค์กรภายนอกมากขึ้น	4.66	.71	มากที่สุด
7	รูปแบบส่งผลให้คุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนสูงขึ้น	4.83	.79	มากที่สุด
8	ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น	4.54	.64	มากที่สุด
9	รูปแบบส่งผลให้ครู บุคลากร นักเรียนและชุมชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน	4.69	.82	มากที่สุด
10	รูปแบบก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานทุกระดับในองค์กร	4.76	.85	มากที่สุด
เฉลี่ยทั้งด้าน		4.70	.73	มากที่สุด

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวัง พบว่า 1) สภาพในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารทั้งด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครูและด้านนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร ด้านการวางแผน ควรมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการวางแผน ไม่ครอบคลุม โรงเรียนมีการกำหนดคุณธรรมเป้าหมายที่ไม่ได้เป็นไปตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมของนักเรียน นโยบายมีความซ้ำซ้อน โรงเรียนไม่มีแผนพัฒนาด้านคุณธรรมที่เป็นระบบต่อเนื่อง และโรงเรียนยังไม่มีผลการประเมินมาวิเคราะห์และพัฒนาครบทุกประเด็น โรงเรียนยังไม่มีข้อมูลสารสนเทศด้านคุณธรรม และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ยังไม่ต่อเนื่อง ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และร่วมสนับสนุนด้านงบประมาณ มีกระบวนการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารควรใช้รูปแบบในการบริหารงานด้านคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ครูมีผลงานและนำผลงานจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่ครบทุกคน รวมทั้ง การเผยแพร่ผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ยังไม่ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ชัดเจน และเป็นรูปธรรม ครูมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก/องค์กรทางศาสนายังไม่ครบทุกคน และสื่อการเรียนการสอนปลูกฝังคุณธรรมของครูยังไม่หลากหลาย และไม่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ด้านนักเรียน มีปัญหาด้านความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์และด้านจิตอาสา 3) แนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร ควรใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การร่วมวางแผน ร่วมพลังสร้างสรรค์ ร่วมชื่นชม ร่วมภาคภูมิใจ

เพื่อเป็นรูปแบบในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร ที่ครอบคลุมทุกมิติ สอดคล้องกับ พรวิไล บุญหล้า ได้สรุปว่าสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ปัญหาการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 อยู่ในระดับน้อย และมีความเห็นว่าการบริหารจัดการโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม (พรวิไล บุญหล้า, 2558) และที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยปรากฏพบว่าสภาพปัจจุบัน มีปัญหา 3 ด้าน คือ ปัญหาด้านนักเรียน นักเรียนไม่มีระเบียบวินัยในตนเอง ขาดความสนใจใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ปัญหาด้านครูคือ ครูไม่ได้จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ยังยึดการสอนแบบเดิม ไม่มีนวัตกรรมใหม่ในการสอน และปัญหาด้านชุมชน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพร ส่งศรี ที่ได้วิจัยการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐาน คณิตจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ การวางแผนงานคุณธรรม สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน กำหนดการติดตาม นิเทศงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ประกอบด้วยแนวทางดังนี้ 2.1) ด้านการวางแผนงานคุณธรรมโดยร่วมดำเนินการ SWOT Analysis และให้ความสำคัญกับทุกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการประชุมระดมสมองใช้เป็นแนวทางในการวางแผนงานคุณธรรม 2.2) ด้านสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงานโดยประพัตินเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียน ปฏิบัติตนตามแนวทางของคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และร่วมกำหนดเกณฑ์การประเมิน ใช้เป็นแนวปฏิบัติอย่างมีทิศทาง (ญัฐพร ส่งศรี, 2562) 3) ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงานโดยให้คำแนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตร และแนะนำส่งเสริมให้เกิดการสร้างนวัตกรรมและกิจกรรมมาใช้ในการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยกำหนดตัวชี้วัดภาพความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ส่งเสริมองค์ความรู้ให้แก่ครูเพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม และส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน พบว่าโดยภาพรวมมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร ทั้งด้านความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร มีขั้นตอนที่เป็นระบบและน่าเชื่อถือส่งผลต่อความถูกต้อง ครบถ้วน และมีเนื้อหาสาระครอบคลุมและชัดเจนสามารถที่จะนำไปปฏิบัติงานจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระ โอบอ้อม ที่ได้วิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาค พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ทั้งด้านคุณธรรมต่อตนเอง คุณธรรมต่อผู้ร่วมงาน คุณธรรมต่อหน้าที่การงาน และการเป็นผู้มี ความซื่อสัตย์ สุจริต ตามเกณฑ์ความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และตามเกณฑ์ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก (วีระ โอบอ้อม, 2563) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนสาร บัลลังก์ปัทมา ที่ได้วิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงาน โรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ในด้าน ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ธนสาร บัลลังก์ปัทมา, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิฐตาภา เบญจาทิกุล ที่ได้วิจัย เรื่อง รูปแบบ

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (จิตาภา เปัญจาธิกุล, 2557)

3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร มีดังนี้ 1) โรงเรียนมีมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 4 ดาว ทั้ง 15 ตัวชี้วัด 2) ผู้บริหาร ครูและนักเรียน มีระเบียบวินัย มีความพอเพียง มีจิตสาธารณะ และมีความสามัคคี ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ร่วมตระหนัก (Awareness) 2) ร่วมคิดร่วมวางแผน (Planning) 3) ร่วมพัฒนา (Developing) 4) ร่วมนิเทศและติดตาม (Supervise) 5) ร่วมประเมินผล (Evaluating) และ 6) ร่วมภาคภูมิใจ (Show and Share) จึงส่งผลให้ผลการใช้รูปแบบบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพจิตร จิตต์โสภณ ที่ได้ทำการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามแนวการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนวัดเจริญราษฎร์ ผลการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามแนวการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนวัดเจริญราษฎร์ พบว่า โรงเรียนมีคุณภาพการดำเนินงานตามตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม 7 ตัวชี้วัด โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรม ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการดำเนินโครงการ และครูอยู่ในระดับมาก และนักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านประหยัดอดออม ด้านความพอเพียง ด้านความกตัญญู ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านความรับผิดชอบ ตามความคิดเห็นของครู และนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด (ไพจิตร จิตต์โสภณ, 2562) และสอดคล้องกับ ชูชาติ แปลงล้วน ที่ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินตามมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม และพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2555)

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร พบว่าโดยภาพรวมผู้ที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นว่ามีรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 มีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ร่วมตระหนัก (Awareness) 2) ร่วมคิดร่วมวางแผน (Planning) 3) ร่วมพัฒนา (Developing) 4) ร่วมนิเทศและติดตาม (Supervise) 5) ร่วมประเมินผล (Evaluating) และ 6) ร่วมภาคภูมิใจ (Show and Share) จึงส่งผลรูปแบบมีประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุระ อ่อนแพง ที่ได้วิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สร้างขึ้น มีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (สุระ อ่อนแพง, 2556) และสอดคล้องกับ ธนสาร บัลลังก์ปัทมา ที่ได้วิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงาน โรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในด้านความเป็นประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ธนสาร บัลลังก์ปัทมา, 2563)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านปัญหา พบว่า ควรมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มีกระบวนการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารควรใช้รูปแบบในการบริหารงานด้านคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ครูเผยแพร่ผลงานไม่ครบทุกคน การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก/องค์กรทางศาสนาไม่ครบทุกคน สื่อการเรียนการสอนด้านคุณธรรมของครูไม่หลากหลาย ไม่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ทุกที่ ทุกเวลา ด้านนักเรียน มีปัญหาด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์และจิตอาสา และแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ควรใช้หลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพรที่สร้างขึ้น โดยภาพรวมมีความเหมาะสมความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการใช้รูปแบบ ส่งผลให้โรงเรียนมีมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 4 ดาว ผู้บริหาร ครูและนักเรียนมีระเบียบวินัย มีความพอเพียง มีจิตสาธารณะ และมีความสามัคคี การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพรมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ถ้านำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร ไปใช้จะทำให้โครงการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังชุมพร รวมทั้งควรมีวิจัยด้านการพัฒนาจัดการเรียนการสอนคุณธรรมของครูให้มีความรู้แบบที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ. (2560). 20 ปี กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (พ.ศ. 2540-2560). กรุงเทพมหานคร: กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2555). ประมวลสาระชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการบริหาร การศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฐิตาภา เบ็ญจาทิกุล. (2557). รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ณัฐพร ส่งศรี. (2562). แนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. (2563). รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 139 ตอนพิเศษ 258 ง หน้า 1 (1 พฤศจิกายน 2565).
- พรวิไล บุญหล้า. (2558). รูปแบบการบริหารจัดการร่วมกันของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพจิตร จิตต์โสภณ. (2562). รายงานการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามแนวทาง ดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนวัดเจริญราษฎร์. สงขลา: โรงเรียนวัดเจริญราษฎร์.

- วีระ โอ่อ้อม. (2563). รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารชุมชนวิจัย, 14(1), 193-204.
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. (2555). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่าง ๆ. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุระ อ่อนแพง. (2556). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 15(ฉบับพิเศษ), 258-265.
- Likert, R. (1976). New way and Managing Conflict. New York: McGraw-Hill.